

نگاهی مختصر به برنامه های کتاب، کتابخوانی، نشر و حوزه های مرتبط صدا و سیما در چند سال اخیر (بخش اول: تلویزیون)

نگاهی مختصر به برنامه های کتاب، کتابخوانی، نشر و حوزه های مرتبط صدا و سیما در چند سال اخیر (بخش اول):
تلویزیون

سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران (IRIB) تنها متولی قانونی پخش برنامه های رادیویی و تلویزیونی در ایران و بدون شک قدرتمندترین نهاد رسانه ای کشور است. با توجه به طیف وسیع موضوعات و سلابیق و نیازهای گوناگون مردم، این سازمان باید برنامه های متفاوت و متنوعی را برای همه اقشار تولید کند.

برنامه های تولید شده در حوزه های کتاب، کتابخوانی، مطالعه، نشر و سایر حوزه های مرتبط در چند سال اخیر، در دو دسته کلی قرار میگیرند: اول، برنامه های مناسبی که در روزهای برپایی نمایشگاه بین المللی کتاب یا هفته کتاب و رونق میگیرند. دوم، برنامه های روتین و دنباله دار که جز تولیدات منظم شبکه های مختلف اند و برای مخاطبان علاقه مند خود تهیه میشوند. در این بخش به تولیدات سال های اخیر حوزه های نامبرده به تفکیک هر شبکه میپردازیم. لازم به ذکر است تولیدات منحصرا تلویزیونی شبکه های اصلی (غیر از برون مرزی و شبکه های استانی) مد نظر است.

شبکه یک

۱. روایت ۱۲۰ قسمتی کتاب «دا» در تلویزیون به شیوه تصویرسازی روایت این اثر با پیروش نظریه آغاز شد و افرادی نظیر بهناز جعفری، افسانه بایگان، شقایق فراهانی، نیوشا ضیغمی و... در آن حضور داشتند. در سال ۹۰ این برنامه ۴ شب در هفته قبل از خبر ساعت ۲۱ روی آنتن می رفت.

۲. روایت تلویزیونی از کتاب «نوارالدین پسر ایران» در ۳۰ قسمت، از روز سی و یکم شهریور ماه ۱۳۹۲، همزمان با آغاز هفته دفاع مقدس، از شبکه اول سیما روی آنتن رفت.

۳. ویژه برنامه بیست و هفتمین نمایشگاه بین المللی کتاب در سال ۹۳ که هر روز به مدت ۴۰ دقیقه با حضور اهالی کتاب و نشر پخش میشد.

۴. گزارش های بیست و هشتمین نمایشگاه بین المللی کتاب در سال ۹۴.

۵. شبکه یک هر روز در ساعت های ۱۲:۳۰، ۱۵:۳۰ و ۲۳:۳۰ گزارش های مربوط به نمایشگاه کتاب شهر آفتاب در سال ۹۵ را پخش می کرد.

شبکه دو

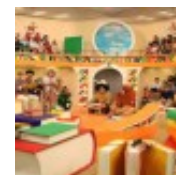

۱. در سال های اخیر برنامه «**یار مهربان**» در راستای ترویج و گسترش فرهنگ کتاب و کتابخوانی در بین مخاطبان بویژه مخاطبان کودک و نوجوان تولید شد. این برنامه علاوه بر پرداختن به تأثیر فرهنگ کتابخوانی در نوع زندگی؛ به موضوع اهدای کتاب به مدارس نیز میپرداخت.

۲. «**قصه های مجید**» عنوان مجموعه ای تلویزیونی، بر پایه کتابی با همین نام از هوشنگ مرادی کرمانی است. قصه های مجید جایزه کتاب برگزیده سال ۱۳۶۴ را به خود اختصاص داده و تا سال ۱۳۷۳، دوازده بار تجدید چاپ شد. در سال های اخیر بار دیگر این سریال از شبکه دو پخش شد.

۳. برنامه «کتابخانه عمومی پورنگ» در سال ۹۲ با پرداختن به بحث کتاب و کتابخوانی در فضا و دکوری شبیه به کتابخانه، سعی داشت فرهنگ کتابخوانی را در میان جامعه به ویژه کودکان جا بیندازد.

۴. همزمان با ایام بیست و هفتمین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران در سال ۹۳ که رویدادی قابل ملاحظه در عرصه علم و ادب و فرهنگ است شبکه دوم سیما اقدام به پخش ویژه برنامه‌ای با عنوان «کتاب باز» کرد که این برنامه از جهات مختلفی قابل توجه بود.

۵. مراسم رونمایی از تفریض مقام معظم رهبری بر کتاب «دختران آفتاب» که ۲۸ مهر سال ۹۴ پخش شد.

۶. «محلہ گل و بلبل» که باز هم از سری برنامه های عمومی پورنگ است و به موضوعات اجتماعی مانند مطالعه و کتابخوانی هم توجه ویژه ای دارد. این برنامه هم اکنون پنجشنبه ها و جمعه ها ساعت ۱۰ پخش میشود.

شبکه سه

۱. «کتاب فروشی هدهد» که بر اساس گفته کارگردان آن مرضیه برومند: میشود کتاب را هم جذاب تبلیغ کرد، شاید تنها فیلمی باشد که به طور مستقیم به مسئله کتاب و مطالعه پرداخته باشد در سال ۸۵ از شبکه سه مهمان خانه های مردم ایران بود.

۲. در سال ها اخیر برنامه «**نردبان آسمان**» شامل بخشهای متنوع و جذابی چون ترنم دل، مستند جمع آوری نهج البلاغه توسط سید رضی، رسانه های نوین و نهج البلاغه، بزرگان و نهج البلاغه، مباحث دانشجویی و نهج البلاغه بود. این برنامه با هدف آشنایی بیشتر جامعه بویژه جوانان با «کتاب ارزشمند نهج البلاغه» ارائه شد.

۳. پایی که جاماند در ۱۰۰ قسمت ۷ دقیقه ای به بازخوانی کتاب «**پایی که جاماند**» به نویسندگی سید ناصر حسینی پور، به داستان تعدادی از آزادگان و جانبازان دفاع مقدس می پرداخت. این برنامه از جمعه ۲۵ مرداد سال ۹۲، هر شب بعد از خبر ۲۲ از شبکه سه سیما پخش میشد.

۴. گزارش «**نود ثانیه با کتاب**» که بخشی از اخبار شبانگهی بود و خانم میترا لبافی گزارشگر آن بود و تا همین اواخر هم ادامه داشت.

۵. برنامه «**شابک**» که نمایشگاه شهرآفتاب کار خود را شروع کرد، و هرشب ۲۰:۳۰ از شبکه سه پخش میشد، این روزها دست و پا شکسته پخش میشود. برنامه شابک ترویج کتاب و کتابخوانی است و ناشران، نویسندگان و فعالان حوزه نشر را معرفی مینماید.

شبکه چهار

۱. کتاب چهار

برنامه کتاب چهار در حوزه های مختلف علوم انسانی از جمله فلسفه، فلسفه غرب، فلسفه اسلامی، دین پژوهی، فلسفه تاریخ، فلسفه هنر، فلسفه دین، الهیات، تاریخ، هنر، ادبیات، تصرف و عرفان، فلسفه علم و معارف اسلامی به معرفی کتابهای لاتین و فارسی می پرداخت. در هر برنامه همچنین با حضور خود استادان و کارشناسان و مترجمان و نویسندگان کتابهای مهم و جدید در این حوزه ها معرفی می شدند. این برنامه از سال ۸۶ تا ۹۱ ادامه داشت.

۲. هزار و یک شب

در سال های ۹۰ تا ۹۱ شنبه تا سه شنبه ساعت ۱۵:۲۳ برنامه هزار و یک شب به چهار موضوع هنر و ادبیات، کتاب، تاریخ و جامعه با حضور کارشناسان می پرداخت. برای این که این اسم تنها یک اسم نماند، در هر برنامه یکی از داستانهای جذاب هزار و یک شب توسط رشیدکاکاوند، در برنامه خوانده میشد.

۳. کتاب نوروز

کتاب نوروز در ۱۳ قسمت ۱۵ دقیقه ای ویژه نوروز تهیه ۹۲ تهیه شد و در هر برنامه ۱۰ عنوان کتاب جدید معرفی میشد.

۴. طوطی نامه

داستانهای طنز را از منابع متون کهن فارسی در قالب انیمیشن (پویا نمایی) به تصویر می کشید. این داستان ها برگرفته از دیوان مولانا، گلستان و بوستان سعدی، کلیله و دمنه و... بود. گفتنی است با توجه به فرهنگ ایرانی و فضای داستان به شکل سنتی و نقالی، در مدت زمان بیش از ۳ سال کارگردانی شد، تا در سیزده قسمت ۶ دقیقه ای در ایام نوروز ۹۳ تماشایی شود.

۵. کارنامه

این برنامه از سال ۹۱ تا ۹۳ در سه سری روی آنتن رفت. کارنامه یک مجله تصویری نقد کتاب بود و هفتگی به صورت زنده پخش میشد. این برنامه اخبار حوزه کتاب و نشر را در بخش کوچکی کتاب بررسی می کرد. در پرونده هر قسمت بخشی با عنوان عیارپخش میشد که در قالب یک بخش گرافیکی با ۱۵ تا ۲۰ نفر از اهالی فن گفتگو میکرد. همینطور نظرسنجی از مردم و گزارش های مرتبطی با بحث را نیز پخش میکرد. در نمایشگاه کتاب سال ۹۳ هم برنامه کارنامه در دو وقت ۳۰ و ۴۵ دقیقه ای صبحگاهی و عصرگاهی روی آنتن میرفت.

۶. بهار کتاب

برنامه «بهار کتاب» ویژه بیست و هفتمین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران در سال ۹۳ تهیه و تولید شد. در این برنامه کلیه مباحث مرتبط با کتاب همچون سرانه مطالعه، ممیزی، آسیب شناسی مباحث کتاب و... با حضور ناشران و منتقدان در استودیو بررسی میشد. مروری بر اخبار روزانه نمایشگاه، اطلاع رسانی در مورد رخدادهای روز بعد نمایشگاه، گزارشهای موضوعی و مردمی از نمایشگاه، معرفی غرفه داران و چاپ اولی ها بخش های مختلف این برنامه را شکل میدادند.

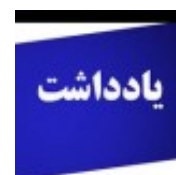
۷. کتاب هدیه دهیم

این مجموعه در سال ۹۳ می کوشید در راستای شوق افزایی نسبت به مطالعه و کتابخوانی گام بردارد و سنت و فرهنگ زیبای کتاب هدیه دادن را در میان خانواده ها و اقشار مختلف مردم ترویج و تبلیغ نماید.

۸. کتابنامه

در هر قسمت از این برنامه ۲ تا ۳ کتاب معرفی میشد. خبرهای فرهنگی و اقتصادی کتاب، تماس با دست اندرکاران تولید کتاب، گزارش تصویری مرتبط با کتاب (رونمایی، نقد، تصمیم سازی، معرفی انتشارات و...)، همچنین درج آخرین خبرها و گزارش فعالیت ناشران و نهادها به صورت زیرنویس و مسابقه برای بینندگان از بخش های مختلف برنامه بود. این برنامه در سال های ۹۲ تا ۹۴ پخش میشد.

۹. یادداشت

این مجله تصویری که پخش آن از ۱۱ اسفند ۹۳ آغاز شد و تا سال ۹۴ ادامه داشت، دربرگیرنده مباحثی چون کتاب، سینما، موسیقی و تئاتر بود. مجله فرهنگی یادداشت ضمن پوشش تصویری همایش ها، جشنواره ها، مراسم های فرهنگی و رونمایی کتاب، با اندیشمندان و هنرمندان جامعه هنری و فرهنگی گفتگو و تبادل نظر میکرد.

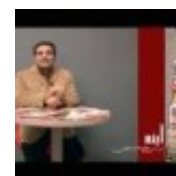
۱۰. طلوع دانش

این برنامه نشست علمی با مسئولان، صاحبان نظران، نخبگان و... را به مخاطبان عرضه می کرد. سه آیتام با عنوان های گفتگوی روز، گفتگوی علمی و دانش فردا، از جمله ریز برنامه ها بودند. علیرضا مختارپور، دبیر نهاد کتابخانه های عمومی کشور از جمله مهمانان این برنامه بوده است. گفتنی است برنامه عصرگاهی «طلوع دانش» در گروه دانش شبکه فرهیختگان تولید می شد و هر روز ساعت ۱۰:۱۶ پخش و روز بعد ساعت ۳:۰۶ بازپخش می شد. این برنامه محصول سال ۹۴ بود.

۱۱. کاغذ رنگی

کاغذ رنگی با هدف گسترش کتاب و کتابخوانی همه اقشار جامعه تولید شد و دعوت جمع بیشتری از مخاطبان به کتاب و کتابخوانی، از مهم ترین دلایل تولید کاغذ رنگی بود. هر قسمت از این برنامه در ۴۵ دقیقه تولید می شود که دارای بخش های متنوعی چون: تقویم تاریخ، چراغ مطالعه (سیر مطالعاتی ادبیات پلیسی، چگونه بنویسیم، معرفی کتاب، مهمون داریم و...) بود. همچنین گزارش هایی ویژه از مدارس پخش و گپ و گفت با بچه ها درباره آخرین یا بهترین کتاب هایی که خوانده اند نیز در این برنامه ستودنی بود. این برنامه تا سال ۹۴ پنجشنبه ها ساعت ۳:۲۲ روی آنتن میرفت و همزمان با برگزاری نمایشگاه بین المللی کتاب، هر روز در دو نوبت ۳۰ دقیقه پخش می شد.

۱۲. (آیینه) بررسی مطبوعات جهان

این برنامه هفتگی از سال های ۸۶ تا ۹۴ به مهمترین عناوین خبری مطبوعات خارجی می پرداخت.

۱۳. فانوس

کتاب و کتابخوانی از موضوعاتی است که در فهرست برنامه های شبکه چهارسیما از جایگاه ویژه ای برخوردار است، برنامه ترکیبی «فانوس» کاری از گروه فرهنگ و اندیشه شبکه چهارسیما که در ایام نوروز ۹۵ روی آنتن رفت.

۱۴. نقد کتاب

نقد کتاب که تخصصی ترین برنامه نقد در صدا و سیماست می کوشد هر هفته با معرفی و نقد و بررسی تخصصی ترین کتاب های تازه منتشر شده و تاثیرگذار، بر رونق بازار کتابخوانی بیافزاید و نقاط قوت و ضعف آثار درخور توجه را در معرض نگاه نکته یاب و تیزبین دوستداران کتاب و مطالعه قرار دهد. این برنامه از سال ۹۴، دوشنبه ها ساعت ۲۱ به صورت زنده روی آنتن می رود و باز پخش آن در ساعت ۴:۱۲ روز بعد قابل مشاهده است. نقد کتاب هم اکنون نیز در حال پخش است.

۱۵. الف

نام برنامه ای از گروه فرهنگ و اندیشه شبکه چهار است که می کوشد مخاطبان را با دنیای کتاب و کتاب خوانی مانوس سازد. برنامه کتاب محور «الف» ضمن گفتگو با نویسندگان و مترجمان مطرح کشور، با چهره های مشهور و کتابخوان از جامعه هنر و ورزش نیز گفتگو و دیدار می کند تا مخاطب را با هنرمندان و ورزشکاران اهل مطالعه و کتابهای مورد علاقه آنها آشنا کند. مجله تصویری «الف» از سال ۹۴ تا کنون، جمعه ها ساعت ۲۰:۲۰ به روی آنتن می رود.

۱۶. طعم مطالعه

برنامه «طعم مطالعه» با هدف ارائه راه کارهای موثر و مفید در مطالعه، هر شب بعد از خبر ساعت ۱۸ روی آنتن می رود. حضور کارشناسان متخصصان مغز اعصاب، روان شناسان در برنامه در راستای ارائه راهکار مطالعه خوب، در افزایش توانمندی و کارایی بیشتر مطالعه و کسب نتایج عالی تاثیر گذار خواهد بود. هم اکنون نیز این برنامه ادامه دارد.

شبکه پنج

برنامه «شهران» به بررسی اقتصاد شهری کلانشهرهای کشور می پردازد در سال ۹۵ در ایام برگزاری بیست و نهمین نمایشگاه بین المللی کتاب، این برنامه با محوریت معرفی و افتتاح مجموعه بین المللی نمایشگاهی شهر آفتاب به روی آنتن رفت.

شبکه خبر

به فراخور ماهیت خبری بودن این شبکه، هر ساله گزارش هایی از نمایشگاه کتاب و اتفاقات فرهنگی تهیه میشود.

شبکه آموزش

۱. برنامه «**کتابخوان**» با موضوع به اشتراک گذاری کتاب های خوانده شده به مدت ۴ ماه هر سه شنبه با همکاری نهاد کتابخانه های عمومی از شبکه آموزش سیما پخش شد. برنامه «سفید» با موضوعات سینما، تئاتر، هنرهای تجسمی، انیمیشن و جلوه های بصری و بازی کامپیوتری و همچنین مطالعات و پژوهش فرهنگی هر شب ساعت ۲۳ به صورت زنده از شبکه آموزش سیما به روی آنتن میرود.

۲. در برنامه «**تماشای کتاب**» با نمایش خلاصه یک فیلم سینمایی که به موضوع کتاب و کتابخوانی پرداخته و با حضور کارشناس رسانه و کارشناس حوزه کتاب، این فیلم تحلیل و بررسی میشود. این برنامه در واقع بازپخش برنامه به تماشای کتاب کار مشترک نهاد کتابخانه ها و سازمان فرهنگی هنری شهرداری تهران بود که برای نوروز ۹۵ آماده شد.

در ویژه برنامه «**سفید**» مختص نمایشگاه کتاب مطرح شده که این برنامه به جنجالها و حاشیه های نمایشگاه کتاب کاری ندارد و به پرسش هایی چون ایده اولیه نمایشگاه کتاب از کجا آمده است، از ایده پردازی تا اجرا چه روندی را طی کرده است و برگزاری درست نمایشگاه کتاب چه استانداردهایی دارد، می پردازد.

برنامه «**دوربین هفت**» چدین سال است که به بیان ظرفیت‌های آموزشی در عرصه‌های گوناگون می‌پردازد. این برنامه سعی در بالا بردن آموزه‌های افراد و اطلاعات کیفی پیام‌ها در زمینه‌های فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی با رویکرد سیاست‌های جدید شبکه آموزش دارد و در ۵ نوبت به مدت هفت دقیقه روی آنتن شبکه آموزش می‌رود. لازم به ذکر است این برنامه علاوه بر حضور فعال در نمایشگاه‌های کتاب، با حضور در همایش‌های کتاب و نشر و ادکا نیز برنامه‌هایی تهیه کرده است.

شبکه مستند

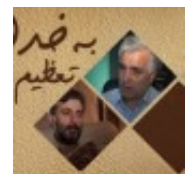
در این شبکه نیز مستند‌هایی را با موضوع کتاب و کتابخانه می‌توان یافت نظیر:

۱. **سرق‌ت بزرگ کتاب** (دزدیدن کتاب‌های شخصی فلسطینیان توسط اسرائیل).

۲. یاد از عبدالحسین حائری (کتاب‌شناس، فهرست‌نگار و نسخه‌پژوه و...) در مستند **یادگار دوست**.

۳. مستند **به خدا تعظیم می‌کنم** (ایده اصلی این برنامه برگرفته از کتاب "بابا نظر" است. این کتاب بر اساس خاطرات شفاهی خانواده، دوستان و هم‌زمان شهید نظر تژاد عزیز تدوین و منتشر شده است).

۴. مستند **ایران** (ابتکار یک کتابدار با معرفی خلاقانه کتابها در یک تاکسی، معرفی معماری‌های نوین و جلدسازی هنرمندان برای کتابهای نفیس).

شبکه افق

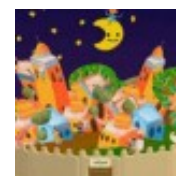

۱. برنامه «کتاب و دیگر هیچ» در سال ۹۴ گزارشی چند دقیقه ای از افراد کتابخوان و آشنایی با آن ها بود.

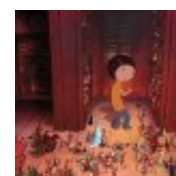

۲. مستند «اصل قصه» که به بهانه برپایی نمایشگاه کتاب در سال ۱۳۹۳، گفت وگویی با بازدیدکنندگان، غرفه داران، نویسندگان و فعالان حوزه نشر صورت گرفته، آنها از دغدغه هایشان می گویند و اینکه چرا فرهنگ مطالعه در میان ایرانیان مهجور مانده است. همچنین به وضعیت فروش کتاب نیز اشاره می شود. این مستند در سال اردیبهشت ۹۵ از شبکه افق پخش شد.

شبکه کودک

۱. «شهر قصه» در کتاب های شهر قصه هر روز یک قصه زیبا هست. در هر قسمت از برنامه، به سراغ یک کتاب تازه رفته و حتی نام نویسنده، تصویرگر و ناشر کتاب را نیز باهم می خوانیم و از مطالعه آن لذت می بریم. این برنامه در ۸۰ قسمت ۹ دقیقه ای از سال ۹۴ پخش میشود که هم اکنون نیز ادامه دارد.

۲. همچنین در سایر برنامه های شبکه کودک، برنامه هایی با مضمون کتاب در نظر گرفته شده مانند فیلم

های سینمایی راز کتابخانه مادر بزرگ، کتابخانه اسرار آمیز و همچنین پخش کلیپ ها و نماهنگ های کودکانه با موضوع کتاب و کتابخانه.

شبکه سلامت

در شبکه سلامت، برنامه ای به نام «پاتوق کتاب» به معرفی کتاب های مفید پزشکی، سلامت و ...

میدرزد.

شبکه نسیم

۱. «کتاب باز» همزمان با شروع به کار بیست و نهمین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران آغاز به کار کرد و حالا مدتی است به صورت روتین ساعت ۲۱ و ۳۰ دقیقه روزهای یکشنبه تا پنجشنبه روی آنتن می رود. شبکه نسیم که بین مخاطبان با برنامه های مفرح و سرگرم کننده شناخته شده است حالا دست روی عنصر فرهنگی مهمی چون کتاب گذاشته و با برنامه «کتاب باز» می خواهد حس و حال خوب کتاب و کتابخوانی را با مخاطبانش به اشتراک بگذارد که به نوعی حرکتی مبتکرانه برای معرفی کتاب و میل به کتابخوانی در بین افراد است. اجرای این برنامه را امیرحسین صدیق بر عهده دارد.

۲. توجه به کتاب و کتابخوانی و برگزاری مسابقه کتابخوانی در برنامه پرترفدار «خندوانه» نیز از جمله برنامه های مرتبط با کتاب در شبکه نسیم است.

نویسنده: میلاد روشنی

مشخصات استناددهی به این مقاله

نویسنده (ها):	میلاد روشنی
عنوان مقاله:	نگاهی مختصر به برنامه های کتاب، کتابخوانی، نشر و حوزه های مرتبط صدا و سیما در چند سال اخیر (بخش اول: تلویزیون)
عنوان مجله:	کتابدار ۲.۰ – (عنوان لاتین: i-Kitābdār 2.0)
دوره مجله (Vol):	۲
شماره مجله (Issue):	۲
سال (Year):	۱۳۹۵
شناسه دیجیتال (DOI):	http://lib2mag.ir/4390
لینک کوتاه:	